

PS. ALLEHANDA OM VARJEHANDA

En diagnostisk triumf?

År 1963, några månader innan jag tenderade i invärtesmedicin, min sluttentamen, vikarierade jag som regementsläkare vid I14 i Gävle. I14 kallades för Norrlands Lås, och regementets vapen var bocken. Halmbocken har senare blivit en känd symbol, eller kanske vad man nu kallar logo, för staden Gävle.

Jag var väl inläst i Erik Ask-Upmarks många egendomliga diagnostiska frågor, och en av dem hjälpte mig tillrätta.

Vid regementet sökte mig en kapten för huvudvärk. Han ansågs vara udda, en särpling, eftersom han då, på 1960-talet, var emot atomvapen, något som var ovanligt i yrkesmilitära kretsar. Min företrädare och andra hade tolkat besvären som psykosomatiska, eftersom de var konstiga på så sätt att de varierade med vilket rum han uppehöll sig i i sin bostad, en hyreslägenhet i centrala staden.

Han berättade att julgranen hade vissnat på en gång. Konstigt, en färsk gran från Hälsingeskogarna. Han berättade också att huvudvärken försvann under dagen och likaså att de blommor han fått till julhelgen vissnat endast efter någon dag.

Erik Ask-Upmark hade berättat att om blommor vissnade hastigt kanske det fanns anledning misstänka gas, lysgasförgiftning. Jag tänkte på mina tentamensfrågor, jag tänkte på lysgasförgiftning. Jo då, lägenheten eldades med gasspis. Kaptenen kunde även berätta att det i gatan pågick reparationsarbeten, man hade brutit upp ledningarna för kontroll och reparation.

Hälsovårdsnämnden tillkallades och gjorde mätningar i bostaden. Där fanns lysgas i hög koncentration, särskilt i

kök och angränsande rum. Gasledning-
en och vattenledningen gick i samma
kulvert i gatan, gasen kom ut som bub-
blor i vattnet och steg genom detta in i
lägenheten.

Kaptenen erbjöds en ny temporär
bostad. Då han flyttade tillbaka till sin
lägenhet var gasläckan tätad och den
»psykosomatiska» huvudvärken borta.

Lars Lidberg

Professor, f d bataljonsläkare i
Försvarets medicinalkår

Kyssar i Tuzla

Tuzla Summer University har samlat
nära 500 studenter från Federationen
Bosnien-Hercegovina och Republika
Srbska. Undervisningen i engelska på
sex nivåer drar till sig 80 procent av
ungdomarna.

Det blir i alla fall några över till kur-
serna i rehabiliteringsmedicin, social-
psykiatri och mänskliga rättigheter.
Men det mesta händer vid sidan av stu-
dieprogrammet.

Stina från Linköping blev kär i Brian
från Glasgow, men det hände redan fö-
rra året. Nu bär de förlovningsringar och
deras kyssande är vardagsmat. Men Og-
den från Sarajevo fann Natasja från
Banja Luka denna sommar. Deras kys-
sar är politiskt sprängstoff, och efter
kursen ska dom hem till henne i Repu-
blika Srpska. Hur det slutar får vi aldrig
veta.

Ogden såg tidigt vad som var på gång
i Sarajevo och flydde till Turkiet så
snart skjutandet började. Via Spanien
kom han till Tyskland. Nu arbetar han
för studentorganisationen Bosnien-Hil-
fe i Sarajevo. Hans engelska är utmärkt
och han deltar i programmet för mänsk-
liga rättigheter där han haft en framträ-
dande roll. Hans mamma är serb och
pappan kroat. Själv är han född i Sara-
jevo, kallar sig bosnier men är inte mus-
lim.

– Men vilken religion tillhör du? frå-
gar jag.

– Bibeln liksom Koranen var för-
bjudna under Titos tid. Jag har skapat
min egen religion. Jag är Ogdenier.

– Vad betyder det?

– Jag tror på människans förmåga att
leva i fred. Min största religiösa upple-
velse var att klockan tolv en söndag gå
upp på taket till det hus som ligger vid
den okände soldatens grav (från andra
världskriget!) i Sarajevo. Där hörde jag
klockorna från den katolska katedralen
stämma in med klockorna från ortodoxa
kyrkan strax bredvid.

Synagogans musik ljöd ett kvarter
bort och blandades med böneutropen
från minareten vid Farhadija. Vi ungdo-
mar älskade detta. Vi hade alltid en reli-
giös fest att gå till

Det spelade ingen roll vilken reli-
gion det var eller vilken årstid. Vi var
alla tillsammans och det var huvudsak-
en. Sarajevo är den enda stad på jorden
som förenat de tre monoteistiska reli-
gionerna och integrerat dem i ett fred-
ligt liv. De finns i Jerusalem också, men,
inte utan strid.

– Men vad hände då? Varför föll allt
samman?

– Makten steg in på scenen. Man kan
inte leva i fred med flera religioner utan
att förlora sin makt. Men att återskapa
makten innebär krig.

Allt blir så enkelt när Ogden förklarar.

– Sarajevo, Tuzla och Banja Luka är
en triangel, säger han och kysser Nata-
sja igen. Buenos Aires, New York och
Berlin är en annan. Den är större men
det är samma sak. Det går att leva ihop
även om man ibland får spott och spe
för att kyssa en serb, eller kanske en
amerikan.

Jag tackar min svenska Gud för att
jag fått träffa dessa ungdomar och före-
läsa för dem en vecka.

– Ogden, när du får Nobels fredspris,
vilken Gud ska du tacka då?

– Jag skiter i fredspriset bara folk
kan leva tillsammans – och det tänker
jag jobba för.

Bengt Lagerkvist
Umeå